

Veivalg for demokratiopplæringen

Harald Borgebund & Kjetil Børhaug, Høgskolen i Østfold

Deliberativt demokrati sin dominans i litteraturen om demokratiopplæringen i Norge og andre land har vært en økende trend de siste to tiårene. Når deliberativt demokrati har fått en slik dominerende rolle er det et behov for en analyse som vurderer hvilken betydning dette har for demokratiopplæringen. Formålet med denne artikkelen er først å vise hvilken dominerende plass deliberativt demokrati har fått i litteraturen om norsk demokratiopplæring, og dernest å problematisere den dominerende rollen deliberativt demokrati innehar. Statsvitere og andre samfunnsvitere har i liten grad deltatt i diskusjonen om demokratiopplæring i Norge, og i stedet har diskusjonen vært dominert av andre disipliner som pedagogikk og mer skolerettede profesjoner. Debatten rundt demokratiopplæringen burde være av interesse for flere norske samfunnsforskere fordi den reiser viktige teoretiske spørsmål om demokrati, og hva slags syn på demokrati som formidles til barn og unge. Slik sett er vårt bidrag et innlegg i en større debatt om demokratisk danning, demokratiopplæring og unges demokratiske deltakelse.

Artikkelen starter med en gjennomgang av viktige deliberativt orienterte bidrag om demokratiopplæringen og sporer grunnlaget for mange av disse bidragene tilbake til Gert Biesta og Amy Gutmann sine teorier om demokratisk danning og deliberativt demokrati. Både deliberativt demokrati og direkte deltaking har helt klart en plass i demokratididaktikken. Demokrati er både en styreform og en levemåte, og særlig – men ikke utelukkende - angående det siste er det klart at direkte deltaking og deliberasjon er en hovedsak. Men særlig når det gjelder demokrati som styresett er det ensidig dersom det deliberative får dominere. Andre perspektiver om demokrati er også viktige for å gi unge mennesker en forståelse av demokrati som er både realistisk og i tråd med demokratiske idealer.

Alternativene til direkte deltagelse og deliberasjon er for lite utviklet i demokratididaktikken. I beste fall pekes det her på det representative demokratiet med den tilhørende konstitusjonsnære undervisningstradisjonen, som en livsfjern demokratiopplæring, som man må bort i fra. Men det finnes også andre tilnærminger som kan stå som en motsats til direkte deltagelse og deliberasjon. Artikkelen presenterer seks ulike demokratimodeller og viser hva disse modellene tilfører av viktige innsikter om demokratiet som man mister dersom deliberativt demokrati er den dominerende forståelsen av demokrati. Vi peker på hva slike supplerende perspektiver om demokrati tilfører demokratiopplæringen, og peker kort på hvilke konsekvenser det kan få dersom også de inkluderes. Implikasjonene av en bredere demokratiopplæring er at elevene får en dypere forståelse av hva demokrati er som begrep, og et rammeverk for på egen hånd å analysere hva demokratiet bør være. Hva en slik bredere demokratiopplæring innebærer er også et spørsmål for videre forskning.

Time: Tuesday 5.4, 15:00, room E610